

מסמך יד ושם 03-2096

תרגום: בני גבירצמן (5.12.07)

ישעיהו ליכט בן זלמן, נולד בקובל בשנת 1916. נשוי ואב לשניים (!?).

בזכרונותיו, שנכתבו במסגרת תחרות שאורגנה על ידי "אירגון נכי המלחמה בנאצים", הוא כותב על חוויותיו בשורות הצבא האדום בימי מלחמת העולם השנייה.

לפני המלחמה הוא התגורר ביחד עם הוריו בקובל והיה בחורצ'יק שקט, שליו ועניו. ממש בפרוץ מלחמת גרמניה-רוסיה (כלומר לפני פלישת הנאצים לבריה"מ), הוא גויס לשירות צבאי סדיר. כהוכחה לחוסר הישע שלו באותה עת יכולה לשמש העובדה, כי הוריו ביקשו מאחד מחבריו שהיה נמרץ יותר ממנו, שישגיח על שייקה'לה ושיעזור לו בניכר.

בעת שירותו הצבאי שמע לעיתים תכופות הלצות על חיילים יהודיים. ביטויים אלה עוררו אצל ליכט אמביציה ללמוד על בוריה את אומנות הצבא. הוא לא רצה שבאימונים יהיו חיילים אחרים טובים ממנו. ואכן החלטיותו זו היתה לה השפעה. הוא היה לאחד החיילים המצטיינים ביחידתו.

גם בזמן המלחמה הוא היה מהטובים בחיילים. להצטיינותו בקרבות גרמה לא רק האמביציה, אלא גם מודעותו ליהדותו. תחושה זו והשאיפה לנקום בגרמנים סייעה לו רבות בהישגיו.

זמן קצר לפני סוף המלחמה, כשכבר היה על אדמת גרמניה, הוא נפצע קשה.

בזכרונותיו להלן מביא ליכט תיאורים מצויינים של אפיזודות מהקרבות. ללא התפארות עצמית ובענווה, הוא מספר על מערכות שבהן נטל חלק. עצם העובדה שהוא יצא חי מהקרבות הללו, מדגישה את גבורתו.

תיאורו המדוייק של הקרבות מאשר ללא שום ספק שהוא אכן נטל חלק מעשי באירועים שהוא כותב עליהם. האפיזודות משדה הקרב שהוא מביא, מתוארים באורח ריאלי וללא הגזמה.

יש להדגיש, כי כמו ליכט גילו גם הרבה צעירים יהודיים אחרים נחישות וגבורה במלחמה נגד הצבאות הגרמניים. בחורים ענווים ושקטים אלה, יוצאי העיירות היהודיות בפולין, היו החיילים הנמרצים ביותר בחזית. למעשי הגבורה שלהם דחפו תחושת הנקמה והאמביציה לשמור על כבוד החייל היהודי.

זכרונותיו של ישעיהו ליכט הם מיסמך רב חשיבות של עד ראייה, לסיפור המאבק של החיילים היהודיים נגד הצבאות הגרמניים.

ליכט הגיע לישראל ב-1957, ביחד עם אשתו ושלושת ילדיהם. כאן, בישראל, מנהל ליכט חיים צנועים של פקיד במוסד ממשלתי.

אליהו יבלונסקי

ישעיהו ליכט מתגורר בחיפה, רמת רמז דרומית, שיכון עולים.

נובמבר 1961

סיינקה הסייר – ישעיהו ליכט

כבר השם (סיינקה, שבו כינו אותי ביחידה הקרבית) מדבר בעד עצמו. מיהודי של כל ימות השנה (כלומר: יהודי רגיל) שפחד אפילו להימצא בקירבת מכונת יריה, הגעתי לידי כך שכאשר השמיעו את השם "סיינקה" בגדוד 738 של דיוויזיה 144, אמרו בנשימה אחת גם שהוא בחור אמיץ. היה לי קשה מאוד להגיע למדרגה הזאת...

אני נזכר בתאריך של ה-24 ביוני 1941, כאשר גוייסתי באמצע הלילה והובאתי לבית הכנסת הגדול (בקובל) עם עוד צעירים כמוני. מרוב פחד לא ידעתי איך לכוון את החותלות על הרגליים, כדי שלא ישתפשפו בתוך המגפיים. (אחד מאיתנו) **יעקב דלטיצקי**, ביקש מייד מהמפקד שיחליפו לו את המגפיים בנעלים, כי אף פעם בחייו לא נעל מגפיים. אבל אני הייתי כבר אז עקשן ולא הייתי מוכן להיכנע ולהיות שונה מחיילים אחרים, אוקראינים, רוסים וכדומה.

בחצר ניצבו הורינו, אחינו ואחיותינו ומררו בבכי. אמי קראה אל אבי: איך יוכל הילד להסתדר בדרך, כאשר אף פעם לא ישן בלילה מחוץ לבית? תוך כדי כך ביקשו הוריי מחברי הבוגר יותר, **נחמיה (יהודה?) גרמפלר** ז"ל [נפטר בישראל ב-1957] שישגיח עליי.

לאחר כשעתיים חילקו לנו רובה אחד לשלושה אנשים [כי לא היו מספיק רובים לחלק לכולם], וכדורים. אני נבהלתי מאוד, כי לא ידעתי איך להשתמש בנשק. כאשר לקחתי את הכדורים, פחדתי להניח אותם מחשש שהם, חלילה, יתפוצצו... זה אולי עלול להצחיק, אבל למרבה הצער, כך היו פני הדברים אז.

הייתי אז מוטרד מאוד: מה זאת אומרת לשאת רובה וכדורים, ללא שמץ של מושג איך להשתמש בהם...

אבל כבר במפגש הראשון עם האויב התברר, שבעת צרה לומדים הכל ומאבדים את הפחד. היה זה כאשר עזבנו את הקסרקטין ויצאנו לעבר פאבורסק, לא הרחק מקובל. יצאנו מהעיר לשדה הפתוח. היה זה יום חם. השמש להטה בעוצמה. לא היה עץ שבצילו יכולנו להסתתר. היינו מאתיים איש, רובם יהודים, כי האוקראינים ערקו לבתיהם. הם הרי ציפו בכליון עיניים לבואם של הגרמנים...

לפתע ראינו מעל ראשינו טייסת של מטוסים (גרמנים). מרוב פחד נפלנו לקרקע. היו כאלה שהצליחו להסתתר בתוך שדה התבואה ואחרים בערוצים. חבר שלי, **ספקטור**, עקר מרוב פחד עשב וכיסה בו את ראשו.

אני ו**יחיאל בוקוואק** ז"ל [נפל בחזית ב-1945], **ברוך בורשטיין** והמפקד, שהיה טטרי, שכבנו יחדיו וציפינו למוות. כי הרי מה ערכו של רובה נגד מטוס, הזורה עלינו כדורים, כמו איכר הזורע תבואה? אבל בכל זאת, המפקד הורה לירות במטוסים עד לכדור האחרון.

אני, שלא ידעתי אפילו איך פותחים את בריח הרובה כדי להטעין אותו בכדורים, שוטטתי כה וכה, עד שהמפקד שם לב לכך ופקד עלי לתת לו את הכדורים שברשותי. עשיתי כך וחשתי שאני מתחיל להיות יעיל והרגשתי מחוייבות מסויימת.

לאחר פרץ היריות, אסף אותנו המפקד וספר כמה מאיתנו נותרו בחיים. לאחר מכן החל ללמד את אלה שלא ידעו לירות, את הידע האלמנטרי הזה. אני התמסרתי ללימודים הללו ובמשך כשעתיים

למדתי את כל התורה. כאשר היינו צריכים שוב להגן על עצמנו כבר לא הייתי בטלן ותמיד הייתי מוכן להגן על עצמי.

בקירבת העיירה מאגניביץ, התחלנו לרוץ ללא הפסקה, כי הגרמנים רדפו אחרינו. הגענו למאגניביץ מאוחר בלילה והמפקד הורה לנו לנוח מעט, אבל מבלי לפשוט את המדים ולהיות נכונים לכל קריאה, כי עדיין לא הגענו למקום שיועד לנו. הבנו היטב את דבריו של המפקד, כי צפויים לנו אירועים כלל לא נעימים, עד שנגיע למקומנו.

השכם בבוקר קיבלנו פקודה: לנשק! ולהסתתר כמיטב יכולתנו. לא עבר זמן רב וטייסת של מטוסים גרמניים הגיעה והפצצות החלו ליפול על ראשינו. כל העיירה החלה לבעור. העצים של החורשה שבה הסתתרנו נעקרו משורשיהם. זעקות הפצועים עלו לשמיים. אנחנו, הנותרים, עמלנו כאנשי מקצוע אמיתיים ונתנו להם עזרה ראשונה עד כמה שיכולנו. העמסנו אותם על קרונות (רכבת) והם יצאו לעומק ברית המועצות.

נכנסתי לאחד הקרונות כדי לראות אם עוד יש מקום (לפצועים נוספים) ואז ביקש ממני חייל רוסי להגיש מעט מים לגרמני פצוע. הלכתי מייד והבאתי מים במימיה שלי. כאשר הגשתי לו את המים, הביט בי איש הס.ס. הגרמני והדף את המים מידיי. בכך הוא ביקש לומר, כי הוא לא מוכן לקבל מים משום יהודי. הדבר זיעזע מאוד אותי ואת שאר האנשים שצפו בכך. כבר אז ראיתי, כי אנחנו, העם היהודי, נהיה הראשונים שנסבול מהמלחמה עם בדיוק הבנדיטים הללו...

יצאתי מהקרן המום. הגעתי לגבעה קטנה, לא הרחק מתחנת הרכבת. שכבה שם אשה מתה מירייה ולידה ילד פצוע. האב ועוד שני ילדים עמדו ובכו ולא ידעו מה לעשות, מה הלאה. אני ועוד כמה חיילים יהודיים יעצנו להם לקחת את הבן הפצוע ולעזוב את האם המתה ולנסוע הלאה בעגלתם, שניצבה בסמוך. הבטחנו להם שאנחנו נקבור את האשה. הם נסעו ואנחנו עשינו כפי שהבטחנו [האב עם שני בנים, משפחת קופרברג, נמצאים עכשיו בישראל].

קיבלנו הוראה להמשיך ללכת. מכל הפלוגה שלנו נותרו רק 35 איש.

כאשר הגענו לקארנסטין כבר היתה הדרך מנותקת על ידי הגרמנים. הודות למפקדנו המנוסה ובזכות רצונו של כל אחד מאיתנו לחיות, נחלצנו מהכיתור והלכנו לעבר דרניצה. שם החל עבורנו סיפור חדש. (המפקדים הרוסיים) לא בטחו ברובם של "המערביים" בינינו (תושבי החלק המערבי של אוקראינה שסופח לבריה"מ מפולין הכבושה בידי הנאצים ב-1939), ומשום כך לא הציבו אותם בחזית, אלא שלחו אותם לעומק השטח הרוסי. רק חלק קטן מאיתנו זכה להמשיך לקחת חלק במלחמת ההגנה.

לאחר שסיימתי קורס בן שלושה חודשים במאקייבקה, ליד סטאלינה, הגעתי כמקלען מדרגה 1 לגדוד 738 של דיוויזייה 144 "הוויידינסקית". תמיד הייתי בין הראשונים. אף פעם לא הייתי נחות לעומת החיילים הבלתי יהודיים. רציתי להראות, כי אני, כיהודי, אינני כלל חלש מהלא יהודים. שכן לעיתים תכופות הם היו מדברים בינם לבין עצמם על כך שהיהודים יכולים להיות רק מנהלים ולא לוחמים.

זכור לי מקרה שאירע כאשר היינו באסמביץ, לא הרחק מקובל. אני ושני עוזרי שכבנו בחפירה שנמצאה במקום אשר אפשר היה להגיע אליו רק בלילה. המשימה שלנו היתה למנוע מהגרמנים לחדור לעורפנו. לפנות בוקר, הבחנו בקבוצה של 12 גרמנים מתקרבת אלינו. אנחנו, כחיילים מיומנים [אז כבר הייתי אז סמל], ידענו כי אם נפתח עליהם אש מרחוק, הם יימלטו. במקרה כזה, נעמוד

בסכנה, כי שום עזרה לא נקבל מהיחידה שלנו מכיוון שהיא מרוחקת מידי מאיתנו וכך אנו עלולים לאבד את הנקודה שהיתה חשובה ליחידתנו. נתנו להם, איפוא, להתקרב מאוד ולפקודתו של מפקד המחלקה שלנו, קפיטן אוסיאטוב, שהתבונן במתרחש במשקפת, פתחנו באש ממקלע ה"מאקסיס" שלנו. המקלע "ניגן" כמו כינור ואיש מהם (מהגרמנים) לא נמלט. כולם היו מוטלים כמו אלומות חיטה קצורה. רק אחד מהם עוד היה חי למחצה (כאשר ניגשנו אליהם). משכנו אותו אלינו (לעמדה שלנו) ושמענו ממנו כי קבוצה נוספת של גרמנים עומדת לעלות עלינו. מסרנו זאת מייד בטלפון למפקדנו, שעודד אותנו והבטיח כי נקבל תגבורת. בו זמנית הוא סיפר לנו כי קצין במפקדה הודיע לו שבזכות פעילותנו המוצלחת, הומלצנו לציון לשבח. ואכן לא עבר זמן רב, ושלושתנו קיבלנו מדליות על אומץ לב בקרב.

ממש נשברתי כאשר נכנסתי עם קבוצת חיילים לעיר מולדתי קובל. לא מצאתי שום סימן לרחובות שבהם גידלו אותי ועברה ילדותי. בית הכנסת והמקווה ניצבו כשתי מצבות חיות לכך שכאן, לא מכבר, חי יישוב יהודי שנחתך באכזריות...

איכרה זקנה, שהתגוררה לא הרחק מאיתנו, הכירה אותי ופרצה בבכי בראותה עד כמה אני שבור. לא יכולתי להוציא הגה. בשתי ידי החזקתי במקלע ואימצתי אותו אל ליבי, כי חשתי שמלבדו לא נותר לי מאומה...

האיכרה מסרה לי כמה פרטים איך חיסלו את כל היהודים, וביניהם בני משפחתי, בבוכובה, מרחק כמה קילומטרים מהעיר קובל. חשתי אז, כי לא בדמעות אוכל להשקיט את כאבי ולהרוות את צמאוני נקמה על בני משפחתי וידידי, אלא רק בנשק ביד.

כאשר שמע קצין המפקדה מחברי לנשק כי הזלתי דמעה, כאשר נודע לי אסוני הגדול, רצה להעניק לי מספר ימי חופשה, כדי להרגיע את עצבי. אבל אני לא הסכמתי. חשתי שלא זה ירגיע אותי. רק נקמה תרַפה אותי.

מאז ואילך היה לי ברור שאני בודד... לא נותר לי איש בחיים, פרט לאחי בארץ ישראל, שעלה לשם עוד לפני המלחמה. אבל מי יודע אם אי פעם עוד ניפגש.

הדיוויזיה שלנו קיבלה הוראה להסתער על העיר חלם. מפקד הגדוד שלנו, פולקובניק (סגן אלוף) פיודורוב, העביר לנו את הפקודה והוסיף כי צפוי לנו שם קרב קשה, מפני שהגרמנים התבצרו היטב באיזור. ואכן כך היה. איבדתי שם את חבריי לקרב הטובים ביותר. אני נותרתי ללא סיוע, אבל את העמדה שעליה הגנתי לא זנחתי. הרבה פעמים ניסו (הגרמנים) לפרוץ ואנחנו הצלחנו להדוף אותם ב"מאקסימקה" (המקלע) שלנו.

תוך כדי קרב נפצעתי מכדור בזרועי הימנית, אבל את המקלע לא השמטתי מידי. קשה לי אפילו עכשיו, לאחר זמן רב כל כך, לתאר מה שאירע אחרי כן. הזעקות של הפצועים והשאגות של הגרמנים השפיעו עליי פסיכולוגית. זה נמשך עד מאוחר בלילה, עד שבסופו של דבר קיבלתי סיוע ממפקד היחידה שלי. כשאני סובל מחוס גבוה הובאתי לבית חולים שדה. אבל לאחר כמה שבועות שוב חזרתי ליחידה שלי וקיבלתי מדליה עם תעודה על השתתפותי בשיחור חלם.

מפקד הדיוויזיה שלנו, גנרל סטיינין, יהודי, הציע לי לעבור ליחידת הסיור (ראזווייעטקע). לא הרהרתי בכך הרבה והסכמתי.

כאשר הגעתי ליחידת ה"ראזווייעטקע" שוחח אתי לייטנאנט (סגן) גלינקו, ששטח לפני את תנאי העבודה ביחידה. הוא לא האמין ביכולות שלי וטען שסייר נמצא תמיד בסכנה, וחיי עומדים תמיד מנגד וכדומה. לא עניתי לו מאומה, אבל בלב חשבתי: אתה עוד תיווכח בטעותך ועוד תהיה לך ממני נחת...

כמה ימים לאחר מכן, בתום האימון שלי, טענתי לראשונה בחשיכה את 71 הכדורים במחסנית התת מקלע שלי ועברתי דרך גדר התיל, בקבוצה של 12 איש, כדי ללכוד "לשון" (שבוי לצורך מודיעין) גרמני.

בשעה שתיים בלילה זחלנו על-ארבע מהחפירות שלנו, בשלישיות. במרכז זחלו שלושת האנשים שהוטל עליהם בפקודה לחדור לחפירות הגרמניות, לחטוף אחד מהם בחיים ולגרור אותו למיפקדה שלנו. אנחנו, בשתי השלישיות מימין ומשמאל, היינו צריכים לתת להם חיפוי. כלומר, שבאותו זמן שהם יבצעו את המוטל עליהם, נירה אנחנו מימין והשלישיה השלישית משמאל, כדי שהגרמנים יתפצלו ולא יוכלו לקבל סיוע מהאגפים שלהם.

שכבנו עד שלוש לפנות בוקר, עד ששלושת החיילים פרצו למעננו נתיב. הם עקרו את המוקשים וחתכו את התיל שהגרמנים גידרו סביבם. התקרבו כל כך לחפירות של הגרמנים, עד ששמענו אותם משוחחים. כולנו היינו מתוחים מאוד. בליבי התפללתי, שלא אפגר אחרי האחרים – ואכן כך היה.

בדיוק בשעה 4 לפנות בוקר, כאשר עוד היה חושך מוחלט עד כדי כך שלא ראינו איש את חברו, התקרב אלינו על ארבע נציגו של המפקד, חבר וויזקאמוב, והורה לנו להתכונן. תוך שניות היה צריך להיירות זיקוק, כהוראה לפתיחת המיבצע. לאחר שבדקנו שוב אם הנשק בסדר, אכן נראה זיקוק. נעשה אור כאילו היה זה יום. ראינו כל מה שקורה מסביבנו. פתחנו באש מימין והקבוצה השנייה משמאל, ובכך פרצנו דרך לקבוצת המתנפלים ("זאכוואסטישקיי"). לא עבר זמן רב והמתנפלים שלנו שבו לאחור, מגששים באפלה עם גרמני.

אני מילאתי את תפקידי בכל מאת האחוזים. כלומר, שלושתנו שהיינו צריכים לסייע מהאגף הימני, החלפנו עמדות מדי פעם ואחרי כן נסוגנו כשאנחנו מחפים זה על זה, עד ששבנו על-ארבע לחפירות שלנו. לי יצא להיכנס לחפירה אחרון. עוד היתה חשיכה גמורה. כאשר השלכתי את עצמי למטה, חשתי לפתע חבטה חזקה בבטן. רק הודות לכך שעדיין הייתי למעלה, הצלחתי לתפוס את מי שחבט בי ושנינו יחדיו נפלנו לחפירה שלנו. לא הייתי בטוח אם זה הגרמני השבוי שהצליח להשתחרר לאחר מאבק קשה משלושת חברינו. הרי עוד היה חושך גמור. אינסטינקטיבית חשתי, שזהו מישהו אחר. מייד השליך המפקד גלינקו את עצמו עלינו ועוד כמה חבריה. קשרו אותנו ככבש וסחבו אותנו למפקדה. בבוקר נקראתי למפקד, פולקובניק (סגן אלוף, מג"ד) פיודורוב. הוא לחץ את ידי בלבביות ואמר: "לא טעינו בך. אנשים כמוך אנחנו צריכים בחזית."

לאחר כמה ימים קיבלתי ציון לשבח וכוניתי "ראזווייטשיק (סייר) מצטיין".

מאז לא היה מיבצע שלא לקחתי בו חלק. הייתי מרוצה מאוד מכך שהייתי תמיד בין הראשונים. בכלל, השתפר מאוד המצב בחזית והדבר הוסיף אומץ.

התחלנו להתכונן לקראת (כיבוש) וארשה. מונית למפקד חוליית סיירים והוצבתי בראש החץ של הדיוויזיה הוורדינסקאית 144. ב-12 בינואר 1945 הודיעו לנו, כי למחרת, ה-13, בשעה 4 לפנות בוקר, נתחיל להסתער על וארשה. וכך אכן היה.

כל הלילה (שלפני ההסתערות) לא ישנו, בהמתנה לאירוע הגדול שמצפה לנו למחרת. גנרל סטיינין, יהודי מקייב, בא אלינו כמה שעות לפני תחילת האופנסיבה ואיחל לנו הצלחה בפעולותינו. כל אחד מאיתנו קיבל תלבושת חדשה, מראש עד רגל. מצב הרוח בינינו היה מרומם מאוד... בדיוק בזמן המיועד, פתחו "בנגינה" כל הכלים המיועדים לכך. הרעש היה מחרש אוזניים. לאחר כשעתיים התרוממה כל שורת החיילים והחלה לנוע קדימה. אנחנו קיבלנו הוראה להתקדם לעבר ראדום.

ידענו שכיבוש ראדום יהיה לנו קשה. אני, כמפקד החוליה שלי, קיבלתי הוראה מהמפקדה לבדוק ביחד עם עוד שני חיילים מה מצב הדרך, האם נותרו חיילים גרמניים בשולי הדרכים ועוד. לאחר שעברנו 500 מטר, נתקלנו לצד הדרך במשאיות הרוסות, מלאות במזון. ניצבו שם עגלות רתומות לסוסים – ועזובות. לא מצאנו שם איש.

בתחילה הסתתרנו כמה דקות בשטח, כדי לסקור היטב את המקום, ואחרי כן המשכנו בדרכנו. עברנו כשני קילומטרים, עד שהגענו לבית איכרים קטן. ניגשנו אליו בצעדים זהירים, כי היינו משוכנעים שמישהו נמצא בבית ורצינו לוודא זאת. הוריתי לשני חבריי שישגיחו היטב, בעוד שאני עצמי אכנס בדלת כדי לברר אם אין שם איש. ואכן (בהצצה חטופה) לא היה שם אף אחד. למרות זאת אמר לי לבי באורח אינסטינקטיבי שמישהו צריך בכל זאת להיות בבית.

יצאתי שוב אל חבריי והחלטנו להיצמד מבחוץ אל קיר הבית ומאחר שהחלונות היו בגובה שני מטרים מהקרקע, בוודאי נשמע מה קורה בפנים. וכך אומנם עשינו. אני ועוד אחד, קאראקין ממוסקבה, זחלנו אל הקיר, כך שאפילו אם יירו עלינו לא יוכלו לפגוע בנו. לסנוי, צעיר מדניפרופטרובסק, נותר מעט הצידה, משמאל, כדי שאם יבוא מישהו יוכל להזהיר אותנו. לאחר כמה דקות שמענו תנועה בתוך הבית. החבר לסנוי לא נתן לנו כל סימן, כשלתפעת ניתך לעברו ברד של כדורים מהחלון ששכבנו מתחתיו. בראותנו שהוא מחוסל, לא חשבנו הרבה והשלכנו שני רימונים בעד החלון. היו אלה רימונים גדולים והבית כולו רעד (מהפיצוץ). שנינו התפרצנו בשאגות בכל כוחנו כשאנו יורים ומאגפים את הבית, כדי ליצור את הרושם שאנחנו רבים...

מתוך הבית נשמעו גניחות ויותר לא היו יריות מתוכו.

לשמע יריותינו וקריאותינו הגיעה קבוצה גדולה יותר של חיילי הצבא האדום והקיפה את הבניין. לאחר מכן התברר, כי כאשר נכנסנו לבית, היתה בתוכו תחנת שידור שאנשיה לא הספיקו להימלט עם שאר הצבא שלהם. אבל הם לא רצו להיכנע (והסתתרו). משני הרימונים שהשלכנו פנימה בדיוק רב, נהרגו ארבעה גרמנים ועוד שלושה גרמנים ואשת האיכר נפצעו קשה. כל פנים הבית נהרס ואילו אנחנו השניים יצאנו בפציעות קלות.

כבר באותו יום נכנסנו לראדום ומשם המשכנו ללודז'.

על הביצוע המוצלח שלנו קיבלנו ציון לשבח. לסנוי, שנהרג, קיבל את אות מיסדר "הדגל האדום", אני את אות "מלחמת המולדת" דרגה 2 וקאראקין קיבל את אות מיסדר "הכוכב האדום". קיבלנו גם תעודות הוקרה על שיחרור ראדום, בחתימת סטאלין.

הגענו ללודז' בדרכים שונות. פגשנו הרבה פולנים, אבל אף יהודי לא נראה. איזור הגטו של לודז' עלה באש.

לפני שהגרמנים נמלטו ממחנה המוות ראדוגושץ' (כפר בקירבת לודז'), הציתו מפקד המחנה ואנשי ס.ס. אחרים את מיבני המחנה, וכל האנשים שהיו שם נשרפו. כאשר הגענו למחנה, הוא עדיין בער וריח הגופות הנשרפות מילא את האוויר. עד מהרה גילינו כי כל דלתות המיבנים במחנה היו נעולות וכל מי שהיה בתוכם נשרף למוות.

כאשר הכבאים הצליחו להשתלט על הלהבות, פרצנו בירות את מנעולי המיבנים אבל כל המאמץ שלנו היה לשווא. כולם כבר היו שרופים לפחם...

ליד אחד החלונות ניצבה אשה שהחזיקה במסגרת החלון ולרגליה היה מוטל ילד קטן. שניהם היו מתים. וזה רק חלק מתמונות הזוועה שראינו.

בליבו של כל אחד מאיתנו פיעם הדחף לנקמה על כל המעשים הבלתי אנושיים הללו.

בלב שבור המשכנו בדרכנו. הגענו לפביאניץ, עיירה ליד לודז', בה התכוננו ללון. פולנים סיפרו לנו שם, כי מה שראינו בראדוגושץ' היה כלא, בו הוחזקו יהודים ופולנים יחדיו. כשראו הגרמנים שהם מוכרחים לסגת, הציתו את הכלא שדלתותיו היו נעולות...

כמה חלונות היו פתוחים והאסירים ניסו לקפוץ מהם החוצה, אבל הם נורו על ידי החיילים הגרמניים שטרם עזבו. כך שאיש מהאסירים לא נותר בחיים.

לא הספקנו לנוח וכבר המשכנו הלאה.

ב-27 בינואר 1945 הגענו לגבול גרמניה. גנרל סטיינין הופיע בפנינו ובפנים רציניים נאם לפנינו: "חברים לוחמים! רישמו לפניכם את התאריך הנוכחי ושיישאר חקוק בזכרוכם, כי היום, ה-27 בינואר 1945. בדיוק בשעה 15.30 אנחנו חוצים את הגבול הגרמני-פאשיסטי. הסתערו וניקמו למען מולדתנו ולמען קרובינו! השמיעו את הקריאה: למען סטאלין ולמען המולדת – קדימה!"

כל החיילים בשורות התרוממו והוא רץ קדימה מספר מטרים, תוך שהוא יורה באקדח ופוקד "קדימה!". ואכן כולנו הסתערנו קדימה, מבלי להתחשב בכדורים שנורו לעברנו.

התקדמנו כל אותו לילה עד שעה מאוחרת. לאחר מכן נחנו, והמתנו לבואם של חיילינו שפיגרו מאחור. הטנקים לא יכלו לחצות את הנהר הגדול והיה צורך לבנות עבורם גשרי סירות.

לפנות בוקר קיבלנו פקודה להמשיך בהתקדמותנו.

בכפר הגרמני הראשון שנכנסנו הונפו דגלים לבנים על כל הבתים, לאות כניעתם... אני והקפיטן שלי גלינקו [במשך הזמן הוא התקדם מדרגת לייטנאנט (סגן) לדרגת קפיטן (סרן)], וכן קאראקין המוסקוויץ' (המוסקבאי, כפי שכונה אצלנו) נכנסנו לבית הגרמני הראשון. בחדר גדול מצאנו כ-25 איש, קשישים, נשים וילדים. הם ישבו על כסאות קטנים והרימו ידיים, ללא הגה. לשאלתי אם לא מתחבאים אצלם חיילים ואם אין להם נשק, ענה אחד מהם, אדם זקן, כי כולם (כל החיילים הגרמנים) נמלטו מהכפר כבר אמש, וכי ברשותם אין כל נשק.

אני וחברי האן סרקנו את כל הבית ווידאנו שאין שם מאומה שיוכל לגרום לנו נזק. קפיטן גלינקו קרא לי ואמר: "נו, סיינקה, תן להם להריח מהתת מקלע שלך". לא עשיתי זאת. אמרתי לו: "חבר קפיטן, איך אפשר לעשות זאת. האם הנשים הללו, הילדים הקטנים והזקנים אשמים במותם של בני

משפחתי? אינני יכול... " הלב היהודי שבקרבי נצבט. בלחיצה אחת על ההדק הייתי יכול תיכף ומייד לשים סוף לחייהם. במקום זאת קראתי לעברם: "ראו, אני יהודי. החיילים שלכם הרגו את הוריי, את אחי ואת אחיותיי [ישבה ביניהם נערה באותו גיל כמו אחותי הקטנה חניקעלע], ואני, ליבי אינו מאפשר לי לגרום לכם רעה. וזאת למרות הסבל הנורא שעמנו עבר מידיכם!"

לשמע הדברים הללו השליכה אחת הנשים את עצמה לרגליי והחלה לנשק את מגפיי לאות תודה. לא יכולתי לשאת זאת ודחפתי אותה מעליי. חברי קאראקין קרא לעברי: "אתה זוכר, סיינקה, שנהגת לומר כי ברגע שנגיע לאדמת גרמניה, תחתוך מימין ומשאל. עכשיו יש לך אפשרות כזאת – ואתה לא מנצל אותה". תשובתי היתה שלא אלחם נגד שום ילדים, נשים וזקנים. הדברים מצאו חן בעיני הקפיטן שלי...

יצאנו מהבית ומייד הבחנתי באדם לבוש במכנסיים בלבד. הוא היה המום כשקראתי לעברו: "ידיים למעלה!" היה זה קצין גרמני שניסה להיפטר ממדיו ולהתחפש לאזרח. כאשר ערכנו עליו חיפוש, מצאנו בכיסו אקדח עם כדורים וסכום כסף גדול בשטרות גרמניים. הפעם הפכתי מייד לפרא. יריתי בו במקום ונקמתי את נקמתי.

הקפיטן שלי טפח על כתפי והלכנו משם, בעוזבנו את הגרמני שבו נקמתי, מוטל על הקרקע... בלילה קיבלנו פקודה לסרוק את הדרך המוליכה לפרנקפורט שעל נהר אודר. (בדרכנו הגענו לכפר קולהאו. כאן בנו (הגרמנים) מתחת לאדמה מחסנים ועמדות ובתי חרושת שלמים, שגגותיהם בלטו מהקרקע ונראו ממש כמו צריחי טנקים. לא היתה אפשרות להתקרב. הכדורים שירינו השפיעו כמו קיטניות המושלכות על קיר.

פולני אחד סיפר לנו, כי הגרמנים בנו את המיבנים הללו לפני שנים ואיש לא יודע מה נעשה בתוכם. בלילה לבשנו חלוקים לבנים, כי ירד שלג, וזחלנו לאחת העמדות הללו. מצאנו שמתוכה מציץ קנה של מכונת יריה, וכל הגג שלה מכוסה ברשת הסוואה. לאחר התייעצות החלטנו, כי נפוצץ כמה מהעמדות הללו שבקירבת הדרך. הפולני סיפר לנו ואחרי כן נוכחנו בכך בעצמנו, כי העמדות הללו היו מקלטים דו-קומתיים ופתחי הירי שלהם היו מופנים רק לעבר הדרך, כך שיכולנו להתקרב אליהם רק מעברם האחר.

עבדנו בזריזות ועד מהרה הצמדנו את חומר הנפץ למקומו. לא עבר זמן רב וארבע עמדות התרוממו באוויר.

מהעמדות האחרות נפתחה אש כבדה, אבל לפני הדיוויזיה שלנו כבר נפתחה הדרך לפרנקפורט על האודר.

התקדמנו הלאה. לאחר מכן פגשנו חיילים שהשלימו את הריסת המיבנים התת קרקעיים. הם סיפרו לנו ששם, מתחת לאדמה, היה עולם שלם: מפעל לייצור מטוסים, מחסנים של נשק אנטי טנקי "פאנצר פאוסט" (מעין בזוקות), מזון ומה לא. חודשיים של עבודת פרך נדרשו כדי לפנות את כל המקלטים הללו.

כאשר הגענו לעיר פרנקפורט על האודר קיבלנו הוראה להמתין לכוחותינו שנשרכו מאחור. התחפרנו והמתנו להוראות חדשות.

ב-13 במרץ 1945 הגיעה פקודה מהמטה הכללי, לעטר במדליות את 25 הלוחמים הטובים ביותר - ואני הייתי בתוכם. כל הדיוויזיה ניצבה במיסדר בשדה פתוח ותזמורת צבאית גדולה הנעימה מנגינות. כולנו, 25 החיילים, קיבלנו מדים חדשים. נקראנו איש איש לשולחן, שלידו ניצב גנרל קובפאקצ'י, מפקד הארמיה ה-61, עם גנרל סטיינין - שניהם יהודים, ופולקובניק פיודורוב. הייתי החמישי בתור. הייתי צריך לעבור כמאתיים מטר עד לשולחן שבו ניצבו המפקדים. גנרל קובפאקצ'י הצמיד לחזי את אות מיסדר "מלחמת המולדת", דרגה 2.

היתה זו חוויה גדולה עבורי, כיהודי, לזכות באות החשוב מאוד הזה על מסירותי, על שהיכתי במפלצת הנוראה. כל זה נתן לי עוד הרבה אומץ בדרכי העתידה במלחמה.

לפני ה-14 באפריל 1945 התעסקנו בהכנות למיתקפה הגדולה (לעבר ברלין. רק אז) נודע לנו כי סוף סוף נפתחה החזית השנייה (הפלישה לנורמנדי, שהיתה עשרה חודשים לפני כן) וכי הצבאות האמריקניים והאנגליים באים לעזרתנו. היתה תחושה שכבר לא ייקח עוד זמן רב והמלחמה הנוראה תסתיים. התחלתי לחשוב למי אחזור הביתה, כאשר אין לי בית, בעוד שהחיילים האחרים, הלא-יהודיים, קיבלו מכתבים מבתיים. חשבתי שאם אשאר בחיים, אסע לאחי בארץ ישראל.

ב-14 באפריל 1945 לפנות ערב, נבחרתי עם החוליה שלי, שכבר מנתה 13 איש, לעמוד בראש ההסתערות של הגדוד ה-738.

לפנות בוקר, כאשר נפתחה המיתקפה הכללית, הופיעו משאיות נושאות זרקורים גדולים, שהאירו את כל שדה הקרב. הגרמנים סונוורו באורות החזקים וכך השתלטנו על העמדות שלהם. הלכנו כך עד שהאיר היום. אנחנו, בדיוויזיה הראזווייטית, עמלנו ביום ובלילה, כדי למצוא דרכים נאותות לחשיפת נקודות התורפה של האויב, שבהן יהיה לנו קל יותר לפרוץ.

לא הרחק מברלין, הורה לי מאיור (רב סרן) גלינקו [הוא הועלה שוב בדרגה ממש לפני המיתקפה] לקחת את החוליה שלי ולהשתלט על חורשה שנמצאה מאחורינו, כי הם (הגרמנים) נהגו לירות מהמארב בעורפם של חיילינו.

היינו 14 איש ביחד איתי. כאשר התקרבונו למרחק של 500 מטר מהם, הבחנו ברכב משוריין עם כמה חיילים גרמניים, כעשרים במספר, המניחים מוקשים. הוריתי לחברי להתחפר עד שאקבע עם המאיור שלי איך להתגבר עליהם ללא אבידות מצידנו. היינו חמושים רק בתת מקלעים וברימונים ולדעתי זה היה חימוש דל מידי. הצטרכנו לפחות מקלע "מאקסים" אחד.

טרם הספקתי לפנות כה וכה, ומטוס גרמני בוער, שנורה על ידי חיילינו, חלף מעל לשדה והשליך את הפצצות שלו, בנסיון לנחות למרות הכל. אחת הפצצות נפלה הישר עלינו והפכה את כל החוליה לבשר טחון. עשרה חברים נקרעו לגזרים. שאר הארבעה, ואני ביניהם, נפצענו קשה. כשההדף הרים אותי באוויר, הבחנתי בכך שבטני מבוקעת והדם נוזל. קראתי לחברי לעזרה, אבל כולם היו קרועים לגזרים.

איש לא יכול היה לגשת אלינו, לכן שלחו לנו כלבים שנשאו תחבושות (כדי שנחבוש את עצמנו). אחרי זמן מה חילצו אותנו, הארבעה, והעבירו אותנו לבית חולים שדה. אבל בסופו של דבר נותרתי מכולם רק אני בחיים.

בהיותי בבית החולים נשלח לי אישור בכתב, כי הוענק לי אות נוסף, מיסדר "הדגל האדום" [למעשה לא הספקתי לקבל את האות עצמו, כי שלחו אותי לפולין].

הייתי מאושפז בבית החולים כמעט שנה. בסופו של דבר הוכרזתי כנכה בדרגה שנייה ונשאלתי לאן אני רוצה לנסוע. אמרתי שאני רוצה לנסוע לקובל, עיר מולדתי, כי חשבתי שאולי אמצא עוד מישהו ממשפחתי הגדולה, שהשארתי בקובל כאשר גוייסתי.

קיבלתי תשלום עבור ארבע שנות השירות שלי בצבא – בסך הכל 4000 רובל – ונתנו לי כרטיס לקובל ומזון לשבועיים.

כשהגעתי לקובל התחלתי לחשוב לאן ללכת. הלכתי לביתי הישן וישבתי על הריסותיו. חשבתי לעצמי, איך אוכל אני, החולה והשבור, להעביר את הלילה הראשון... לבי נצבט. התחלתי לחוש את בדידותי, עד שניגש אלי איכר שהתגורר לא הרחק משם ואשר ביתו נותר שלם. הוא הכיר אותי והציע לי, כי אלון אצלם בלילה הראשון ואחרי כן נראה. וכך עשיתי.

למחרת הלכתי לעיריה, שם נודע לי כי בת דודתי ובעלה, שגם הוא נכה מלחמה, נמצאים בעיר, לא רחוק מהמועצה הלאומית. הרגעים שעברו עד שהגעתי אליהם נראו בעיניי כחודשים. קשה לתאר על נייר את פגישתנו... בכינו מעומק הלב על אסוננו והחלטנו כי שוב איננו יכולים לגור בעיר שכל שעל בה רווי בדם משפחתנו, אבא-אמא, אחיות ואחים, וכל האוקראינים טוענים לפנינו שהם עזרו להם במזון וכולי. שאלתי אותם, איך זה שמהיהודים נותרו רק מתי מעט ואילו אתם כולכם בחיים? על זאת לא קיבלנו מהם כל תשובה.

לאחר כחודשיים שבהם שהינו בקובל, נסעתי לפולין עם בת דודתי, בעלה ובנם. עשינו זאת כי הגעתי למסקנה שהדבר היחיד שיכול להרגיע אותי הוא להתאחד עם אחי בארץ ישראל. קיבלתי ממנו מכתבים בהם הביע את נכונותו לעשות הכל, ובלבד שנהיה יחדיו.